

เทศน์เช้า วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ธุดงค์วัดมันเป็นศิลาในศิลา มันอยู่ในพระไตรปิฎก ธุดงค์ ๑๓ ไร่ นี้ก็ตัดตามมา ถือผ้า ๓ ผืน อยู่ในเรือนว่าง อยู่ในที่โล่งแจ้ง อพโลกาภิสังขะธุดงค์ ไอ้พวกนี้มันเป็นการขัดเกลากิเลส แต่พอคนมันไปทำคุณงามความดีเข้า เห็นใหม่ มันจะขัดเกลามากน้อยสันโดษ มันไม่สันโดษโดยคฤ มั่นคงเบือเรอเบือร่าเลย เพราะอะไร?

เพราะทำดีมันต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว แล้วคนเรายิ่งต้องการให้เขาเข้ามาหา ต้องการให้เขาเข้ามาศรัทธา เขายังไม่ต้องการ แต่เราทำของเรา ทำเพื่อใคร เราทำเพื่อขัดเกลากิเลส ขัดเกลากิเลส เห็นใหม่ มันไม่ได้ตั้งใจหรอก สิ่งไม่ได้ตั้งใจ ไม่ได้ตั้งใจทั้งนั้น

“การศึกษา” เราศึกษากันนะ เราอยู่ในประเทศไทย เวลาเราศึกษาเราไปศึกษาเมืองนอกกัน เห็นใหม่ เราต้องพยายามเปิดกะลาไปได้ กะลามันครอบหัวไว้ ครอบหัวในการศึกษานี้ไปในต่างประเทศหรือศึกษาในเรื่องโลก เห็นใหม่ นี้ครอบหัวไว้เพื่อจะให้รู้ไง นี้เปิดกะลาไป ศึกษาขอบโลกเลยนะ แต่ก็ไม่รู้จักนรก สวรรค์เป็นอย่างไร เห็นใหม่ ในวิญญูะกะลามันครอบอยู่ วิญญูะมันครอบอยู่ในหัว นี้เราส่งออกไปหมด เราศึกษาเท่าไร ยิ่งศึกษายังไม่รู้ละ รู้วิชาการ รู้วิชาชีพ รู้หมดเลย แต่ไม่รู้จักตัวเอง เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ให้เปิดกะลาในหัวใจ”

สิ่งนี้ถ้ามันเปิดในหัวใจ มันจะเข้าใจในหัวใจเรา จบสิ้นที่นี้ละ ศึกษาขนาดไหนก็แล้วแต่ ใครเป็นคนไปศึกษามัน? ใจเรานี้ไปศึกษามัน เก็บข้อมูลมา ทำวิจัยขนาดไหน คนทำวิจัยนี้ศึกษาวิจัยมา รู้ไปหมดเลย รู้ทุกอย่าง อย่าง แต่เวลาทุกข์มันทุกข์ใหม่? แยกหาความทุกข์ไว้ในหัวใจนะ รู้ไปหมดเลย

แต่เวลาขัดเกลากิเลส เห็นใหม่ ธุดงค์วัดเริ่มตรงนี้ เริ่มตั้งแต่ขัดใจมัน ขัดนะ ความต้องการ ความปรารถนา ทุกคนก็ต้องปรารถนาว่าสิ่งนั้นจะเป็นความสุข สิ่งนั้นเป็นความสุข มันปรารถนาเป็น

ความทะยานอยาก มันไม่สุขตามความปรารถนาหรอก แต่การเอาออก การสละออก คุณี ไฟถ้ามีพื้น
ขนาดไหน ยิ่งใส่ไฟเข้าไป ไฟมันจะลุกโชติช่วงหัวเลย แต่ถ้าเราเอาไฟออก ไฟมันดับได้นะ

เวลาเราขัด เราสละออก เราขัดเกล้า การขัดเกล้าอย่างนี้มันเป็นขัดเกล้ากิเลส มันเป็นวิธีการ
เท่านั้นนะ มันไม่ใช่หรรษา ถ้าเราถือธุดงค์แล้วเราจะเป็นผู้แบบว่ามีชื่อเสียง เป็นผู้ถือธุดงค์แล้วเราจะ
ชนะกิเลสนะ คนเวลาเขาทุกข์เขายาก เวลาอัตคัดขาดแคลน เขายังกว่าธุดงค์อีกนะ เขาไม่มีจะกินของ
เขาเลย

คุณี เวลาเขาทุกข์เขายากขึ้นมา ทุกข์ยากนะ ยิ่งทุกข์ยิ่งยากนะ ยิ่งอดยิ่งอยาก ทุกข์ยากเพราะ
อะไร ทุกข์ยากเพราะมันปรารถนาแล้วมันไม่ได้ดังความปรารถนา แล้วยังมีสิ่งเร้าในหัวใจ เพราะกิเลส
มันก็จะน้อยเนื้อต่ำใจนะ ทำไมเราทำดีแล้วไม่ได้ดี? เราทำขนาดนี้ทำไมไม่สมความปรารถนา?

แล้วเวลาพระเรามักน้อยสันโดษ มันไม่ใช่ทุกข์ยาก มันไม่ใช่สิ่งที่มันไม่มี บิณฑบาตมา เห็น
ใหม่ก็บาตร สันเหลือเลย แต่ธุดงค์วัตร เห็นใหม่ เราขัดเกล้า เรามักน้อย เราสันโดษ ได้มาเห็นใหม่ กิน
อาหาร ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ อย่างนั้นให้อิ่ม ๘๐ เปอร์เซนต์แล้วคิมน้ำเข้า
ไป อย่าให้อิ่มกว่านั้นเพราะอะไร เพราะถ้าอิ่มเกินไปพลังงานมันเหลือใช้ให้ทำงานขนาดนั้นนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้สอนไปหมดเลย เหมือนพ่อแม่สอนลูกเลย ลูกนี้อยากให้เป็น
คนดีนะ ต้องทำอย่างนี้ ต้องทำอย่างนี้ แต่ลูกก็เบื่อนะ เบื่อพ่อแม่มากเลย แต่เวลาเบื่อนะ พอโตขึ้น
มานะ เราจะไปสอนลูกของเราเองนะ นี่เหมือนกัน ก็ไปสอนอย่างนี้เพราะอะไร เพราะวุฒิภาวะไง วุฒิ
ภาวะ วัย ตามวัย มันจะบังไว้อย่างนี้ มันเป็นอดีต-อนาคตใจ

เวลาเป็นเด็กอยากเป็นผู้ใหญ่มากเลย เพราะอยู่เป็นเด็กเราอยู่ในปกครองของเขา อยากจะเป็น
อิสระนะ อยากจะเป็นผู้ที่พ้นออกไปจากการปกครองของคนอื่น แล้วเวลาพ้นออกไปแล้วมันก็ไป
ว่าเหว มันก็ไปทุกข์ร้อน เห็นใหม่ แต่ทั้งหมดก็ต้องหาเพื่อน หาสิ่งต่างๆ หาที่พักผ่อนหย่อนใจ หา
อะไรไป หาแต่ข้างนอกทั้งนั้นเลย มันไม่เข้ามาข้างในหรอก

ถ้าจะเข้ามาข้างใน เข้าข้างในที่ไหน ข้างในตั้งแต่เราค้นหาตัวเองไป ทวนกระแสไป ทวนกระแส เรื่องอย่างนี้ในโลกไม่มีหรอก เพราะอะไร เพราะมันไม่มีใครสอน แล้วมันสอนไม่เป็น สอนไม่ได้ ไม่มีใครรู้ ยิ่งศึกษา ยิ่งรู้ ยิ่งศึกษา ยิ่งมีวิชาการ ยิ่งศึกษา ยิ่งเก่ง ดอกเตอร์ขนาดไหนนะ ดอกเตอร์ก็คอตตก ดอกเตอร์ก็ต้องตาย ศาสตราจารย์ไหนก็ต้องตายหมดเลย

แต่ถ้ามันศึกษาในหัวใจมันจบได้ มันจบจริงๆ ถ้ามันจบ แล้วมันทำอะไรถึงจบล่ะ?

นี่ทุกข์ขมุก เสนาสน์ ไม่พ้นไปจากนี้หรอก เพราะทุกข์ขมุกนี่มันเป็นสิ่งที่ว่าสรรพสิ่งในนี้เกิด เกิด เพราะบนแผ่นดิน ต้นไม้ก็เกิดบนแผ่นดิน ความคิดก็เกิดมาจากหัวใจ ความทุกข์ความรอนนี่เกิดมาจาก หัวใจทั้งนั้นเลย ต้นไม้ภูเขา มันไม่ทุกข์ไม่ร้อนหรอก แล้วมันก็ไม่มีความหมายของมันด้วย มันเป็น ธรรมชาตินะ มันเป็นอาหาร มันเป็นพืชให้เราได้ใช้สอยมัน แต่ตัวมันเองมันได้ผลอะไร ตัวมันเอง ไม่ได้มีผลอะไรเลย เราเองต่างหากไปเอามันมาใช้ประโยชน์

นี่ก็เหมือนกัน ความคิดเกิดกับเรา เราเอามาใช้ประโยชน์อะไร? เราไปใช้ประโยชน์แต่ทาง วิชาชีพนี้ไง เราใช้ประโยชน์ เรากว่าวันเป็นวิชาชีพเข้ามา แต่ตัวมันเองได้ผลไหม?

นี่เนื่อนานูญของโลก เขาทำนาทำไร่ของเขา เขาเก็บผลประโยชน์ไป ใช้อื่นนามันได้อะไร ได้ แต่เศษ ได้แต่รอยเท้าที่เขาข่าไว้ หัวใจก็เหมือนกัน กิเลสมันข่าไว้ ข่าหัวใจเราไว้ ข่าให้มันเจ็บปวดอยู่ นี้ แล้วก็โดนข่าอยู่อย่างนี้ แล้วเราก็มั่งมีศรีสุขกัน เราปรารถนาความสุขกัน ถ้าเรื่องธรรมะมันเป็น อย่างนี้ ธรรมะนะมันเป็นปรมาตตธรรม มันเป็นธรรมเหนือโลก แต่เหนือโลก มันเหนือโลกเหนือที่ ไหน?

ถ้ามันเหนือโลกได้ มันก็ทำให้หัวใจเรานี้พ้นออกไปจากการข่าขี้ของกิเลสได้ ถ้ามันไม่เหนือ โลกนะ เราก็มั่งข่าขี้อย่างนี้ แต่มันเป็นอำนาจวาสนา เห็นไหม แม้แต่ความเชื่อเรา ถ้าเราเชื่อของเรา เราศึกษาของเรา มันจะเป็นจริตนะ มันมีความเชื่อ มันปลงธรรมสังเวช

คูตี เวลาเราสุขนะ เวลาพลัดพราก เราได้สิ่งที่เราปรารถนา น้ำตาไหล มีความสุขมากนะ มอง ณะน้ำตานี้พรากเลย มีความสุขมากเลย นี่ธรรมสังเวช แต่เวลาเขาทุกข์เขาโศกของเขานะ เขาเจ็บปวด

ของเขานะ น้ำตาไหลเหมือนกันนะ แต่มันเจ็บช้ำน้ำใจ เจ็บช้ำมาก เจ็บช้ำเจ็บแสบปวดร้อนมาก เจ็บช้ำน้ำใจมาก ทำไมเป็นอย่างนี้ ทำไมเป็นอย่างนี้ รับไม่ได้

สิ่งที่มันเกิดขึ้นมา เราจะใช้มันเป็นประโยชน์อะไร? หัวใจเรานี่เราจะใช้ประโยชน์อะไร? เหมือนกันนะ ธรรมกับโลกนี้อยู่ด้วยกัน อยู่ด้วยกันนี้ ขาวกับดำนี้อยู่ด้วยกัน เหริยญ ๒ ด้านอยู่ด้วยกัน หัวใจนี่เราจะใช้ไปทางใด? ใช้ไปทางที่ดีมันก็เป็นประโยชน์กับเรา ใช้ไปทางที่ว่ทางที่ดีเหมือนกันแต่ดีของโลกมันก็คิด เห็นใหม่

ดี! ดีโลกนะเป็นคนดี เห็นใหม่ เป็นผู้พัฒนาให้สังคมอยู่ร่มเย็นเป็นสุข นี่ก็พัฒนาเหมือนกัน แต่มันก็เป็นเรื่องโลกๆ เห็นใหม่ คำว่าโลกๆ มันเป็นสมมุติ คำว่าโลกๆ คือคำว่าชั่วคราว คำว่าโลกๆ ไม่ใช่ไม่มีนะ มี แต่มันชั่วคราว คุณติ สรรพสิ่งนี้ใครบังคับบัญชามันได้ ธรรมชาติใครบัญชาการมันได้ จะเอาชนะธรรมชาติกันนะ วิทยาศาสตร์พยายามคิดเอาชนะธรรมชาติ

เป็นไปไม่ได้! เป็นไปไม่ได้เลย! เพราะสรรพสิ่งในโลกนี้มันเป็นอนิจจัง ไม่มีอะไรคงที่เลย เว้นไว้แต่ปรมาตตธรรม

หัวใจนี่คงที่ได้ หัวใจนี่ทำให้ถึงที่สุด วิมุตตินี้ วิมุตติมันพ้นไป มันพ้นจากแรงดึงดูด มันไม่มีการเปลี่ยนแปลง มีอย่างเดียวคือหัวใจที่มันเรววนอยู่ที่นี่ หัวใจที่มันเรววนที่มันไม่มีจุดยืนอยู่ สร้างสมขึ้นมาจนมันคงที่ได้ คงที่ คำว่ามันหมดสิ้นนะ ถ้ามันยังมีเศษส่วน ยังมีสิ่งเจือปนอยู่ คงที่ไม่ได้ คงที่ไม่ได้มันก็ยังสับปลับอยู่ สับปลับอยู่เราก้ใช้.. เราเชื่อใจ เชื่อธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

วันนี้พระจะเริ่มอธิษฐานพรธากัน ๓ เดือนนี้อธิษฐานว่าเราจะทำอะไรบ้าง? “คุณงามความดี”

เราก้เหมือนกัน ในสังคมไทย สังคมวัฒนธรรมของพุทธ เวลาเข้าพรรษา สิ่งที่เป็นอบายมุขเราจะละได้ พอออกพรรษาแล้วเราก้ไปเสพอีก เห็นใหม่ เราทำเพราะมันเป็นประเพณีวัฒนธรรมจากภายนอก แต่ถ้ามันเป็นความรู้ในหัวใจนะ มันเห็นโทษ

“สี่เลนนะ สุขะติงยันติ สี่เลนนะ โภคะสัมปะทา”

สี่เณระ สุขะติงยันติ สี่เณระ โภคะฯ โภคะมันเกิด ถ้าเรามีศีล เรามีปกติของเรา สิ่งที่เราใช้ปัจจัย เครื่องอาศัย เห็นใหม่ มักน้อยสันโดษเพราะอะไร เพราะให้ร่างกายเราไม่มีโรคไม่มีภัย ให้เราไม่มีโรคนะ ให้ร่างกายเราแข็งแรงขึ้นมา เราก็ได้โภคะอันนี้แล้ว โภคะที่ว่าเราไม่ต้องไปเสียเงินเพื่อรักษาเราแล้ว สอง..สิ่งที่เราไปใช้จ่ายฟุ่มเฟือย มันก็เป็นโภคะเกิดขึ้นมา เห็นใหม่

นี่มีศีลขึ้นมามันเป็นปกติ ความปกติของใจ เราเห็นคุณค่าไง เราเห็นคุณค่าหมด แม้ทั้งๆ ที่เรามีเงินมหาศาล แต่เราไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เราไม่ใช้จ่ายตามความต้องการของกิเลสที่มันจะใช้จ่ายให้มันไปทำ.. ใช้จ่ายไปแล้วเสียทั้งเงินด้วย เสียทั้งสุขภาพ เสียทุกอย่างเลย เห็นใหม่ แต่ถ้าเป็นปกติของใจ ร่างกายปกติก่อน ถ้าร่างกายปกติแล้วจิตมันก็มีมาตรฐานของมันขึ้นมา มันไม่ตามกระแส

คูติ คนที่ไม่มีจุดยืน สิ้นค้าสิ่งใดออกมา เราเป็นเหยื่อนะ เราว่าเป็นลูกค้า แต่คำว่าเป็นเหยื่อ เราเป็นเหยื่อของโลกนะ ให้โลกหาผลประโยชน์จากเราทั้งนั้นเลย หาผลประโยชน์จากเรา เราก็แสวงหา มากก็เพื่อเป็นเหยื่อของเขา แต่ถ้าเรามีศีลธรรมในหัวใจ มีจุดยืน เห็นใหม่ มีศีลธรรม มีคุณธรรม เขาต่อ เราไม่ได้หอรอกเพราะอะไร เพราะหลักธรรม ปัจจัย ๔ เครื่องอาศัย

ถ้าเรามีปัจจัย ๔ เครื่องอาศัย คูติ คุณพระสิ ตั้งแต่สมัยพุทธกาลมาถือผ้า ๓ ผืน ผ้า ๓ ผืนนี้ถ้าใช้โดยระวางรักษานะ ๓ ปี จีวรผืนหนึ่งใช้ได้ ๓ ปี สิ่งนี้ ๓ ปีนี้ใช้อยู่ ผ้าผืนเดียวห้ามทุกกิจกรรม ห้ามตั้งแต่ออกจากวัด ไปไหนนะผ้าผืนเดียว แล้วเราใช้อย่างไร? ถ้าเป็นผู้ที่มันมีปัจจัยเครื่องอาศัย ถ้าเรามีปัจจัยเครื่องอาศัย แล้วอะไรมันจำเป็นกว่านี้?

แล้วสังคมไทย วัฒนธรรมไทย ปัจจัยที่ ๕ ปัจจัยที่ ๘ ปัจจัยที่ ๑๐๐ เวลาโฆษณาประชาสัมพันธ์ ไป อย่างนี้มันกล่าวคู่ เพราะพุทธเจ้าไม่บัญญัติ พระพุทธเจ้าบัญญัติปัจจัย ๔ เท่านั้น เดียวนี้มันต้องมีปัจจัยที่ ๕ ปัจจัยที่ ๑,๐๐๐ ต้องมีปัจจัยๆ ปัจจัยคือความจำเป็นไง เราจำเป็นบ๊อบเขาก็จะหลอกขายให้เรา ใจ แล้วเราก็จะไปกับเขา

สิ่งนี้ถ้ามันสันโดษ เห็นใหม่ ในพรรษา บวชมาในชีวิตของพระนะ ออกพรรษาแล้วก็ใช้ชีวิตปกติ แต่ในพรรษามันเป็นเวลาแบบว่าเข้มงวดกับเราไง เข้มงวดกับเรา หากุดบพร่อง เรานี้แหละถ้าหา

จุดบกพร่องของเราเอง เราจะแก้ไข ครูบาอาจารย์ชี้แนะนั้นก็ผิด นี่ก็ผิด มันอัดอัดไปหมดเลย แต่ถ้าเราเห็นว่าเราผิดนะ โอ้..เราก็ตัดเนาะ มันจะยอมแก้ไขนะ

นี่ก็เหมือนกัน เราหาความผิดพร่องของเรา เราหาความบกพร่องของใจ ถ้าเราหาบกพร่องของใจ เราจะแก้ไขใจอย่างที่ว่าเมื่อกี้ ถ้ามันเป็นไปนะ อุดตา หิ อุดตโน นาโถ คนเป็นที่พึ่งแห่งตน แล้วหัวใจมันจะเปลี่ยนแปลงนะ ค่าคงที่นะ จิตนี้ทำให้มันขึ้นมา แล้วสุขอย่างนี้ เราไม่ต้องไปหาด้วยอามิสหรือ

นี่ดูทำบุญกุศลก็เป็นอามิส เห็นไหม วัดนี้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เราก็อำนาจกุศล เราก็อมีความชื่นใจ มีความสุขใจ เห็นไหมอามิส อามิสเพราะมันสิ่งที่เกิดจากบุญกุศล แต่ถ้ามันเป็นสมาธินะ เกิดจากตัวมันเอง แล้วถ้าเกิดถ้ามันชำระออกไป มันสะอาด เราเคยสุขที่สุดใหม่ในหัวใจ ตามตรงนั้นสิ สุขที่สุดมันเกิดจากอะไร?

แล้วที่สุขยิ่งกว่านี้โดยไม่ต้องใช้สิ่งเร้า สิ่งล่อให้สุขเลย มันมีอยู่กับเรา อยู่กับเราด้วยความเพียรเรานี้ ถ้าความเพียรเราเข้าไปถึงตรงนั้น ทางวิทยาศาสตร์เขาพูด เห็นไหม เวลาที่ถ้าเราเล่นกีฬาถึงจุดหนึ่ง สมองมันจะหลั่งสารมาให้เรามีความสุข แล้วเวลาเดินจงกรมละ นั่งสมาธิละ ความสุขนี้เกิดมาจากไหน?

มันมีอยู่นะ ถ้าเรารู้จักฉลาดนะ แล้วโลกก็คือโลก เราอยู่กับเขา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่กับโลกนะ แล้วก็เป็นครวดาของโลก ครูบาอาจารย์เราก็ออยู่กับโลก แต่ไม่ติดมัน เห็นไหม อะไรมากี่ผ่านไปผ่านมา เห็นไหม ผ่านไปผ่านมา เรารู้ทันมันหมดเลย

แต่ถ้าเรายังไปติดมัน แล้วแบกรับนะ ทุกข์มาก หลังนี้แบกแต่ความหนักหน่วงในหัวใจไว้ทั้งหมดเลยนะ มันปลดภาระนี่ลงได้ ปลดภาระลงได้ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ปลดด้วยอย่างอื่นไม่ได้ ถ้าปลดด้วยอย่างอื่นได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องสอนเราก่อน

เราเป็นพ่อเป็นแม่คน ลูกเรานี้เราอยากให้สะดวกสบายที่สุด แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้พยายามจะมารื้อสัตว์ชนสัตว์ มันไม่มีทางอื่นเลย ทางอื่นไม่มี กษัตริย์ในลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามหาศาลเคยในสมัยพุทธกาล เห็นไหม ดูพระเจ้าอโศกมหาราชสิ ทำบุญขนาดไหน สร้างวัดขนาดไหน เห็นไหม สุดท้ายแล้วต้องเป็นญาติศาสนา ต้องเอาลูกมาบวชก่อน ลูกบวชนะ สายเลือดเข้าไปสัมพันธ์ใจ เป็นญาติกับศาสนา

เราเป็นญาติกันโดยธรรม ญาติกันด้วยความทุกข์ เกิดมามีปากมีท้องเหมือนกัน เป็นญาติกันโดยธรรม แล้วเราเป็นญาติกัน คุณสิ เวลาพระที่ปฏิบัติไปถึงสำเร็จเป็นพระอรหันต์ เห็นไหม มันมีอรหันต์ผู้หญิง มีอรหันต์ผู้ชายไหม? ถึงพระอรหันต์แล้วไม่มี จิตถึงไม่มีเพศใด ถึงที่สุดแล้วนะ เป็นสมาธิก็ไม่มีหญิงไม่มีชาย เวลาถึงที่สุดแล้วเป็นพระอรหันต์นะ นางอุบลวรรณาเป็นภิกษุณี มีพระอรหันต์ผู้หญิงไหม?

นี่มันเป็นสมมุติ เราว่าพระอรหันต์เป็นผู้หญิงผู้ชายเท่านั้นเอง แต่ถึงที่สุดแล้วมันเป็นทีเดียวกัน มันเป็นอันเดียวกัน มันเป็นอริยสังเหมือนกัน เพียงแต่เราเกิดมาโดยสมมุติเป็นผู้หญิงเป็นชายเท่านั้น ถึงที่สุดแล้วอันเดียวกัน สุขอันเดียวกัน เห็นไหม สังขะ อริยสังขะ อยู่กับเรา อยู่กับความรู้สึกที่เรามีขึ้นทุกคน อย่างมองข้ามหัวใจนะ

คุณสิ เรามีศรัทธา มีความเชื่อ เรามาทำบุญกุศล เห็นไหม อย่างนี้เป็นกิจกรรม แล้วกิจกรรมนี้มาจากไหน ก็มาจากความปรารถนาของใจ มาจากเจตนา ใจเป็นผู้ชักนำมา แล้วก็ตั้งใจอันนี้แล้วย้อนกลับมันเข้าไป ย้อนกลับคือทำย้อนกลับทวนกระแส

เราไปศึกษากันแต่ข้างนอก เห็นไหม ถ้าเราศึกษาข้างในจบสิ้นนะ ในใจเรานี้ กลางหัวอกนี้ ไม่ต้องไปหาที่อื่น หาที่อก แล้วอยู่ที่ไหนก็ทำได้ นั่งสมาธิ โคนไม้ก็ได้ ในห้องเราก็ได้ ในที่นอนก็ได้ ที่ไหนก็ได้ มีลมหายใจเข้าและลมหายใจออก ยืนอยู่เดี๋ยวนี้ก็ได้ นั่งอยู่ นอนอยู่ได้ทั้งหมดเลย อยู่กับเราทั้งนั้นเลย แต่เป็นงานแต่บริหารจัดการภายนอกหมดเลย

งานของตัว เห็นไหม ศึกษาอย่างนี้เข้ามาที่เรา เดินอยู่ เคลื่อนไหวอยู่ คุณจิต คุณจิตไปตลอด กำหนดเข้ามาถึงมัน ถ้ามันสงบเข้ามาได้นะ รักษา มัน แล้วมันจะเป็นประโยชน์กับเรา ของอยู่กับเราแท้ๆ เลย แก้วสารพัดนึก เห็นไหม พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เราว่าไปหาแก้วสารพัดนึก แต่แก้ว

สารพัดนึกภายในอยู่กับเรานี้หาไม่เจอ อยู่กับในหัวอกหาไม่เจอ ถ้าหาเจอนะ สุขที่นี่ แก้วแหวนเงิน
ทองไม่มีค่า อะไรก็ไม่มีค่าทั้งนั้น สิ่งที่มีค่าที่สุดคือความรู้สึกที่มันสำเร็จแล้ว เอวัง